

MODLITWY
GERTRUDY MIESZKÓWNY

PRZEKŁAD I OPRACOWANIE ARTUR ANDRZEJUK

WARSZAWA 2016

**ZA ZGODĄ KURII BISKUPIEJ WARSZAWSKO-PRASKIEJ
Z DNIA 23.10.2015 R. IMPRIMATUR NR 2097(K)2015**

Recenzenci: ks. prof. zw. dr hab. Hieronim E. Wyczawski
prof. zw. dr hab. Mieczysław Gogacz

Przekłady na język angielski: Mieczysław Wasilewski

Projekt okładki: Mieczysław Knut

Przekład przejrzał: Jon Clifton-Fearnside

© Artur Andrzejuk

© wydawnictwo Campidoglio

ISBN: 978-83-938107-3-4

Wydawnictwo Campidoglio
naszestrony.eu/campidoglio

Skład i opracowanie graficzne: Maciej Głowacki

**Książka ukazała się dzięki pomocy Instytutu Polskiego
Akcji Katolickiej w Wielkiej Brytanii (IPAK)**

*Wszystkim Polkom,
żyjącym w Kraju i rozszanym po całym świecie,
dla uczczenia jubileuszu chrztu Polski (966–2016).*

SPIS TREŚCI

<i>Aby nie nosić na próżno imienia chrześcijanina</i>	
PRZEMOWA (Kard. Zenon Grocholewski)	9
1. Gertruda Mieszkówna i jej <i>Modlitewnik</i>	
WPROWADZENIE	15
2. Modlitwy do św. Piotra	43
3. Modlitwy planu dnia i liturgii	55
4. Modlitwy skierowane do Boga w Trójcy Świętej	75
5. Modlitwy do Jezusa Chrystusa, Zbawcy i Odkupiciela	91
6. Modlitwy do Matki Bożej	101
7. Modlitwy do świętych Pańskich	119
8. Modlitwy za Kościół	133
9. Modlitwy za zmarłych	143
10. Modlitwy pokutne	153
11. Modlitwy za syna	169
12. Modlitwy w utrapieniu	181
13. Modlitwy o odpuszczenie grzechów	207
14. Modlitwy do Miłosierdzia Bożego	225
15. Indeks modlitw	237
16. Gertrude, daughter of Mieszko II, and her <i>Prayer-Book</i> – Summary	247

SPIS ILUSTRACJI

- 41/42 – ŚW. PIOTR Z RODZINĄ KSIĄŻĘCĄ (F. 5v)
- 53/54 – FRAGMENT MODLITWY 97 STANOWIĄCY NOTĘ
MARGINALNĄ NA KARCIE 187v
- 73/74 – Χριστοζ Πατωκρατωρ – CHRISTOS
PANTOKRATOR (F. 10v)
- 89/90 – UKRZYŻOWANIE (F. 10R)
- 99/100 – MATKA BOŻA KYRIOTISSA, CZYLI
„TRZYMAJĄCA PANA” (F. 41R)
- 117/118 – NARODZENIE PAŃSKIE (F. 9v)
- 131/132 – MINIATURY DEDYKACYJNE Z KODEKSU
EGBERTA.
- 141/142 – KARTA 115v Z MODLITWAMI ZA ZMARŁYCH:
81, 82, 83, 84, 85
- 155 – AUTOGRAF GERTRUDY
- 167/168 – KARTA 206v Z KOŃCOWYM FRAGMENTEM
LITANII DO MATKI BOŻEJ 100 I POCZĄTKIEM
MODLITWY 101
- 179/180 – MODLITWY OD 21 DO 26, TRAKTOWANE PRZEZ
WYDAWCÓW JAKO JEDEN TEKST O NR. 21
- 205/206 – GENEALOGIA GERTRUDY
- 223/224 – KARTA 19v Z FRAGMENTEM MODL. 58,
MODLITWĄ 59 I FRAGMENTEM MODL. 60

Genon Card. Grocholewski

Watykan, 9 września 2015 r.

ABY NIE NOSIĆ NA PRÓŻNO IMIENIA CHRZEŚCIJANINA

(MODL. 61)

PRZEDMOWA

„W dobie rozważań o europejskości, a zarazem konieczności podkreślania chrześcijańskich korzeni naszego kontynentu i tego, co nazywamy europejskim dziedzictwem, inspirujące może być wydobywanie z mroku dziejów przykładu osoby światłej, szukającej tego, co łączy, i zasłużonej dla kształtowania jedności, tak na płaszczyźnie religijnej, jak i życia społecznego” – pisał o Gertrudzie Mieszkównie śp. ks. kard. Józef Glemp, Prymas Polski, 30 stycznia 2006 roku. Słowa te nie straciły niczego ze swej aktualności. Dlatego dobrze się stało, że modlitwy Gertrudy, córki Króla Polski Mieszka II, Wielkiej Księżnej Kijowskiej, ukazują się w przekładzie na język polski i w formie, która być może jest najbliż-

sza zamysłowi Autorki, gdyż w postaci *Modlitewnika*, uporządkowanego tematycznie i nie obciążonego zbyt „aparatem naukowym”, który jest niezbędny w opracowaniach badawczych.

Modlitewnik Gertrudy Mieszkówny otwierają dwie modlitwy do św. Piotra oraz piękna miniatura, przedstawiająca Go z trzema kluczami w ręku. Badacze tekstu Gertrudy od dawna zwracają uwagę na niezwykłość jego kompozycji, różniącą bardzo ten *Liber precum* od innych, powstałych w tamtej epoce. Szczególne wyróżnienie Księcia Apostołów kojarzone jest z różnymi aspektami życia i pobożności Księżnej: Św. Piotr był patronem ukochanego syna Jaropelka; u następcy św. Piotra na stolicy biskupiej w Rzymie Gertruda szukała pomocy w trudnym dla niej 1075 roku; św. Piotr był patronem katedry trewirskiej – z niej pochodzi Kodeks, z którego modliła się i do którego wpisywała własne modlitwy; wreszcie, św. Piotr symbolizuje rzymską wersję katolicyzmu, do której Gertruda jest niewątpliwie przywiązana. Ranga tych poszczególnych aspektów jest przedmiotem dyskusji uczonych. Nie ulega jednak wątpliwości rzymskokatolicki charakter chrześcijaństwa Gertrudy i jej szczególne nabożeństwo do św. Piotra, w którym postrzega Księcia Apostołów, „dzierżącego klucze Królestwa Niebieskiego”, jako „Dobrego Pasterza” i „Najwyższego Kapłana”, dawcę pokuty i cnót. Nie ulega też wątpliwości, że kult

pierwszego Papieża w *Modlitewniku* zajmuje poczesne miejsce wśród świętych Pańskich, zaraz po Matce Bożej i św. Michale Archaniele.

Szczególne miejsce św. Piotra, tak w osobistej pobożności Księżnej, jak i w kulturze religijnej, która tę pobożność ukształtowała, jest swoiście wieloaspektowe, na co wskazują tytuły, którymi Gertruda zwraca się do św. Piotra. Każdy z tych tytułów kojarzy inny zespół zagadnień i spraw. Najpierw, gdy Księżna nazywa św. Piotra Apostołem Chrystusa (modl. 1.), zwraca się do Niego jako patrona pokuty. Apostoł ma się wstawiać u Boga o łaskę żalu za grzechy i wypraszać ich odpuszczenie. Św. Piotr, nazwany Księciem Apostołów (modl. 2.), kojarzy eschatologiczny charakter swojego powołania, gdyż „dzierży klucze Królestwa Niebieskiego”, „rozwiązuje pęta grzechów”, uzyskuje dla nas niezbędne cnoty oraz łaskę dobrej śmierci. W modlitwie wstawiennej za syna (67.) Gertruda wyraźnie zwraca się do pierwszego Papieża tytułem *Summus Pontifex*, „który na Chrystusie, jako fundamencie, zbudował Kościół Boży”. Z tego powodu przez niego mamy „dojście do Chrystusa”, a sam Piotr ma „władzę wiązania i rozwiązywania w niebie i na ziemi”. Ten ostatni aspekt misji Piotrowej Gertruda podnosi, gdy chodzi o ziemskie troski człowieka. Nie może to dziwić, gdyż w swoich własnych sprawach Księżna ze swym mężem zwracali się o pomoc do papieża

św. Grzegorza VII. Zachowały się dwa listy papie-
skie w tej sprawie. Jeden z nich, z 17 kwietnia 1075
roku, adresowany jest do Księcia i jego Małżonki.
Pozdrowienie przez papieża Gertrudy jest czymś nie-
zwykłym i świadczy o dużym szacunku Grzego-
rza VII dla córki Króla Polski.

Wszystko to ilustruje, na co wielokrotnie wska-
zywano w badaniach, rzymską i katolicką obedienc-
ję Gertrudy. O jej zachodnim charakterze świad-
czy nie tylko język, teologia, użycie formuły *filioque*
w *Credo*, ale także kult św. Piotra jako Najwyższego
Kapłana. Element „katolicki” w *Modlitewniku* Ger-
trudy należy rozumieć zgodnie z jego pierwotnym
źródłosłowem: „powszechny”. Łacinniczka Gertru-
da otwarta jest bowiem na wszystko, co dobre i pię-
kne w kulturze ruskiej i bizantyjskiej. Ozdabia swo-
je modlitwy przepięknymi miniaturami w stylu
bizantyjskim, używa pięknych greckich i bizantyj-
skich formuł modlitewnych, takich jak suplikacje,
Akatyst, litanie.

Taki jest katolicyzm Gertrudy. Taki też jest pol-
ski katolicyzm: przywiązany do Rzymu i łaciński,
ale głęboko tolerancyjny i otwarty na dobro, płyną-
ce od innych. To wyjaśnia nam, dlaczego na zie-
miach polskich katolicyzm współistniał pokojowo
przez całe stulecia z wyznaniem mojżeszowym,
islamem, innymi wyznaniem chrześcijańskimi. Wy-
jaśnia też, dlaczego wojowniczy protestantyzm tak

szybko w naszym Kraju przegrał i dlatego tylko tutaj mogła się zawiązać jedyna udana unia z prawosławiem.

Modlitewnik Gertrudy pokazuje, że te cechy polskiego katolicyzmu charakteryzowały go od samych jego początków. Jako polski kardynał służący w Rzymie chciałbym to szczególnie podkreślić.

Na jeszcze inny ważny aspekt modlitw Gertrudy zwrócił uwagę śp. pan prezydent Ryszard Kaczorowski, gdy mówił (podczas sympozjum pt. *Początki narodowego piśmiennictwa w Polsce*, UKSW, 26 kwietnia 2006 roku): „niebagatelne znaczenie ma to, że pierwszym pisarzem polskim była kobieta: małżonka i matka. Zarówno w *Modlitewniku*, gdzie modli się za męża i syna, jak i w działalności politycznej, gdzie u boku męża Izjasława, a potem synów: Jaropełka i Światopełka, zabiega o pokój, wzajemne poszanowanie, szerokie kontakty i wymianę dóbr. Taką bywa zwykle rola polskich kobiet, matek i żon: budują zaufanie, łagodzą spory, kultywują życzliwość, gościnność, dobroć, chronią wiarę w Boga, naukę, kulturę, sztukę. Dlatego może w polskiej obyczajowości przetrwał do dziś, niespotykany gdzie indziej, głęboki szacunek dla kobiet” – przypuszczał Pan Prezydent. Istotnie, Gertruda, będąc „mężem stanu” i to europejskiego formatu, pozostała żoną i matką. Potrzeba, szczególnie dziś, to przypominać i ukazywać, gdy rozchwianie ról społecznych kobiet

i mężczyzn doszło do tego poziomu, że mówi się już o „płci kulturowo–społecznej”. Tymczasem przykład Gertrudy ukazuje, że spełnienie jej specyficznej misji politycznej, kulturowej, nawet tej na płaszczyźnie religijnej, było możliwe dlatego, że była kobietą. Trudno sobie wyobrazić, aby w tych rolach mógł ją ktoś zastąpić. Adres listu papieskiego zdaje się to w pełni potwierdzać.

Dlatego — chcę to jeszcze raz podkreślić — dobrze się stało, że w 1050. rocznicę chrztu Polski przygotowano *Modlitewnik* Gertrudy w wersji dla szerszego grona czytelników. Dziękuję autorowi przekładu i opracowania, prof. Arturowi Andrzejukowi, inicjatorom wydawnictwa — pani prof. Marii Janik-Czachor wraz z mężem, prof. Andrzejem Czachorem, a także Wydawcy i jego współpracownikom. Czytelnikom życzę duchowej i intelektualnej przygody z tekstami modlitw Gertrudy — fascynującym świadkiem początków naszej narodowej kultury. Wszystkim z serca błogosławię.

A handwritten signature in cursive script, which reads "Karol Józef Wojtyła". The signature is written in dark ink on a light background.

1. GERTRUDA MIESZKÓWNA I JEJ *MODLITEWNIK*

WPROWADZENIE

est już, jak się wydaje, najwyższa pora, aby do powszechnej świadomości historycznej wprowadzić pewną istotną poprawkę. Otóż pierwszym polskim tekstem nie jest — jak dotychczas sądzono — *Kronika Polska* Mistrza Wincentego Kadłubka, lecz powstały z górą wiek wcześniej *Modlitewnik* Gertrudy, córki Mieszka II. Rangi tej korekcie dodaje fakt, że *Modlitewnik* nie jest zbiorem nieczytelnych inskrypcji, czy peszących swą naiwnością legend, lecz stanowią go teksty poważne swoim traktowaniem Boga, dojrzałe swą teologiczną klasą, zachwycające swą psalmodyczną poetyką, wzbudzające empatię swymi jakże ludzkimi uczuciami: osamotnieniem i opuszczeniem, lękiem o syna, serdeczną pamięcią o żywych i umarłych. Gertruda mówi do nas jak ktoś bliski, stojący obok, czyj oddech zdajemy się czuć tuż obok siebie. A te 1000 lat, które minęły, uczą nas, że znikają systemy i ich władcy, giną i powstają na nowo państwa, a ludzka miłość i tęsknota jest zawsze taka sama.

Urodzona ok. 1025 roku Gertruda, córka króla polskiego Mieszka II, syna i następcy Bolesława Chrobrego, w 1043 roku z okazji swego zamążpójścia za Izjasława, syna księcia kijowskiego Jarosława Mądrego, otrzymała od swej matki, niemieckiej księżniczki Ryczezy, cenny, bogato iluminowany *Kodeks Egberta*, zawierający *Psalterz* i kilka dodatków. Wychowana w klasztorze Gertruda początkowo zapewne modliła się z *Psalterza*, by w pewnym momencie rozpocząć spisywanie własnych modlitw, układanych na kanwie Liturgii Godzin. Gertruda jawi się na kartach swego manuskryptu jako osoba głęboko religijna i władcza zarazem. Tekst zdradza staranne wykształcenie teologiczne, wysoką kulturę literacką i nawet wyrobienie estetyczne. Poszczególne modlitwy reprezentują rozmaity stan ducha księżnej i są związane z różnymi kolejami jej życia. A życie to nie było ani łatwe, ani bezpieczne.

1.1. CURRICULUM VITAE GERTRUDY MIESZKÓWNY

Gertruda, jako córka Mieszka II i Ryczezy, córki Henfieda Ezzona i Matyldy, siostry cesarza Ottona III, była ze strony ojca wnuczką Bolesława Chrobrego i prawnuczką Mieszka I, ze strony matki zaś pradziadami Gertrudy (rodzicami Matyldy) byli cesarz Otton II i bizantyjska księżniczka, cesarzowa Theophano.

Małżeństwo Mieszka i Ryczezy zawarte zostało w 1013 roku. O Mieszku mówiło się, że po swoim ojcu odziedziczył także skłonność do rozwiązłości. W każdym razie, dopóki żył Chrobry, dopóty rodziły się z tego małżeństwa dzieci: Kazimierz, Gertruda i jeszcze jedna córka. Mieszko II koronował się na króla Polski w 1025 roku – roku koronacji i zarazem śmierci swego ojca. Zaraz po tym fakcie pożycie z Ryczezą zaczęło się psuć. Mieszko wdał się też w awantury dynastyczne. Dumna Ryczeza opuściła Poznań, zabierając ze sobą obydwie królowny; Gertruda mogła mieć wtedy co najwyżej 7 lat. Po przekazaniu cesarzowi Konradowi polskich insygniów królewskich, Ryczeza osiadła zrazu w rodzinnej Kolonii, a potem zapewne w klasztorze Świętego Mikołaja w Brauweiler, rozwijając zrazu szeroką działalność społeczną. Gdy zmarła w 1063 roku, uczczono ją pochówkiem w specjalnej kaplicy, obecnie – absydzie kolońskiej katedry.

W 1043 roku brat Gertrudy, Kazimierz Odnowiciel, wydał ją za mąż za bratanka swej żony Dobroniegi–Marii, Izjasława Jarosławowicza, kijowskiego następcę tronu. Mąż Gertrudy był więc synem Jarosława zwanego Mądrym i wnukiem Włodzimierza Wielkiego, którego dziełem był chrzest Rusi, dokonany w 988 roku. Babką Izjasława była bizantyjska cesarzówna Anna. Wydaje się, że wychowana w klasztorze Gertruda musiała poczuć się dobrze na

Ad Rom. Ieray

Domi. oru
splem tuar. uerab
me respicisti
ut negatione me
peccata. et uerbi
mi dicitur. hie
inf. p. f. u. e. p. f.
spe. peccate. uer
uena. lacrima. nob
che. penitenti. ut
amare. defleam. que
in. gellim. quaten
fructu. uol. i. o. p. e. c. t. u.
tue. p. e. c. c. a. t. i. s. n. r. e. p. e.
niti. o. n. i. s. p. u. e. n. i. a. t.
a. b. i. e. t. a. t. q. p. e. u. n. o. b.
ro. u. s. i. o. n. e. f. i. r. e.
lucet. q. u. e. t. e. p. d. e. l. i.
u. s. n. r. e. u. n. o. b. r. e. d. i.
e. r. e. s. a. n. g. u. i. n. e. s. u. o.
i. h. e. s. u. p. e. d. n. s. n. r. e.
p. e. n. i. t. e. n. t. i. s.

Sic. re. p. n. c. e. p. t. a. p. l. o. s.
qui tenes clauis regni
eccloriam. p. allu. amore
eio. tu. o. m. n. i. a. m. i. s. i. s. t. i.
s. m. a. l. & p. f. u. a. n. t. i. s. i. m.
m. e. r. i. c. o. r. d. i. a. e. t. a. q. u. i.
t. e. e. t. p. u. n. i. a. n. o. b. i. s. c. o. m. e.
a. m. o. r. e. f. l. o. r. e. m. m. i. s. e. r. i.
c. o. r. d. i. s. r. e. s. p. e. c. i. t.

PIERWSZA MINIATURA „GERTRUDIAŃSKA”,
PRZEDSTAWIAJĄCA ŚW. PIOTRA Z RODZINĄ KSIĄŻĘCĄ
(f. 5v).

2. MODLITWY DO ŚW. PIOTRA

Modlitewnik (Liber precum) Gertrudy Mieszkówny otwierają dwie uroczyste modlitwy do św. Piotra, wpisane wokół podobizny Apostoła na pierwszej miniaturze (druga z modlitw kończy się już na następnej karcie). Stanowi to pierwsze, lecz nie jedyne, naruszenie kanonu kompozycyjnego średniowiecznych *Libri precum*, które zazwyczaj otwierały modlitwy trynitarne. Wyjątkowość kompozycji, indywidualny charakter oraz niespotykana gdzie indziej treść modlitw, czynią z *Modlitewnika* polskiej królowny utwór unikalny wśród dość sporej liczby średniowiecznych modlitewników.

W literaturze historycznej podkreśla się polityczny aspekt tej sprawy – Gertruda miała w ten sposób akcentować swoją rzymską orientację i obojętność wobec Stolicy Apostolskiej. Wydaje się jednak, na podstawie treści samych tych modlitw, że nie była to sprawa najważniejsza. Święty Piotr został tak „uhonorowany” w *Modlitewniku* dlatego, że jest on patronem Bożego przebaczenia i pokuty, związanych z jego zaparciem się Jezusa, podczas wydarzeń Triduum paschalnego. Ten akcent księżna wydaje się szczególnie eksponować, a ponadto fakt, że pierw-

szy papież był patronem jej umiłowanego syna Jaropełka–Piotra.

Modlitwy do św. Piotra, to modlitwy przebłagalno–błagalne, gdyż Gertruda prosi w nich o odpuszczenie grzechów (w modlitwie pierwszej) oraz o potrzebne łaski, tak duchowe, jak i ziemskie (w modlitwie drugiej). Obie modlitwy zbudowane są na wzór kolekty (modlitwy rzymskiej): najpierw jest wezwanie – samego Boga w modlitwie pierwszej i Księcia Apostołów w drugiej – następnie przez zaimiek *qui* (który) przywoływane są określone wydarzenia z historii zbawienia, by potem poprzez zaimiek *per* (przez) wprowadzić konkretne prośby orantki. Pierwsza z modlitw kończy się chrystologiczną konkluzją *qui vivit...* („który żyje...”), co w XI w. stanowi pewną nowość. Modlitwa druga posiada charakterystyczne dla poezji łacińskiej rymy, nazywane *homoioteleuta*, i rytmy:

*Sancte Petre, princeps apostolorum,
qui tenes claves regni caelorum...*

Był to własny Gertrudy sposób indywidualizowania tekstów przejętych skądinąd. Odnosić się to może także do omawianych dwóch modlitw, gdyż podejrzewa się, że mogły one zostać przepisane z jakiegoś kodeksu (wskazywać na to mogą spotykane często w średniowieczu „incipity” tych mo-

dlitw). Zwraca się też uwagę, że pierwsza modlitwa jest bardziej „oficjalna” — Gertruda przemawia w niej w imieniu pewnej zbiorowości; w następnej modlitwie próby dotyczą już jej samej.

Modlitwy do św. Piotra powstały podczas rzymskiej misji Jaropełka–Piotra, gdyż od ówczesnego Księcia Apostołów Izjasławowie oczekiwali wyratowania z dramatycznej sytuacji, w jakiej znajdowali się w 1075 r. Należy jednak zauważyć, że obydwie początkowe modlitwy nie noszą żadnych śladów aluzji do tych wydarzeń. Modlitwę do św. Piotra w intencji syna znajdujemy w dalszej części rękopisu Gertrudy. Pełna jednak aluzji historycznych jest miniatura, którą modlitwy okalają. Wyobraża ona św. Piotra z rodziną księżęcą. Św. Piotr stoi, zajmując całą wysokość karty. Jest ubrany w niebieską szatę, ozdobioną złotem. Na nogach ma sandały, a nad głową złotą aureolę, w ręku trzyma klucze. Po lewej stronie Świętego znajdują się trzy mniejsze postacie, ubrane w królewskie szaty. Dwie z nich — męska i kobieca — stoją. Kobieta wznosi ręce do modlitwy. Trzecia postać, również kobieca, głęboko pochylona, klęczy u stóp Księcia Apostołów w akcie *prostratio*. Ubrana jest także w królewski strój: czerwone buty, tunikę, ciemno-szarą suknię i złoty płaszcz. Na głowie ma niebieski welon i złotą koronę, wysadzaną szlachetnymi kamieniami. Przykryta złotym, wzorzystym płaszczem przypomina postać zółwia. Jest

to nieprzypadkowe, gdyż żółw symbolizował głęboką przemianę życia człowieka, dokonującą się pod wpływem łaski Bożej. Z prawej strony św. Piotra, wzdłuż całej postaci, a z lewej, nad głowami członków rodziny książęcej, wpisane są modlitwy 1 i 2. Figura św. Piotra podpisana jest: „św. Piotr”, stojący mężczyzna to „Jaropołk”, czyli Piotr–Jaropołk, syn Gertrudy i Izjasława. Figura kobieca, stojąca obok Piotra–Jaropelka nie została podpisana. Przypuszcza się, że jest to jego żona Irena. Postać kobiecą, korzącą się u stóp św. Piotra, podpisano: „matka Jaropelka”. Jest to więc Gertruda. Charakterystycznym elementem jej stroju są duże czerwone klipsy lub kolczyki.

* * *

Problematykę historyczną w modlitwach Gertrudy podejmują przede wszystkim jej biografowie:

- S. Kętrzyński, *Gertruda*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 7, 1948–1958, s. 405–406.
- J. Kopeć, *Gertrudy kodeks*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, Lublin 1989, kol. 1026–1027.
- T. Michałowska, *Ego Gertruda. Studium historycznoliterackie*, Warszawa 2001.
- A. Andrzejuk, *Elementy kultury religijnej w modlitewniku Gertrudy Mieszkówny*, „Ogród” VIII: 2003, nr 1–2 (21–22), s. 77–108.

- T. Michałowska, *Modlitewnik — autobiografia duchowa Gertrudy*, w: *Gertruda Mieszkówna i jej manuskrypt*, s. 52–67.
- E. Skibiński, *Modlitewnik Gertrudy jako źródło historyczne*, w: *Gertruda Mieszkówna i jej rękopis*, s. 23–38.

1
DO ŚWIĘTEGO PIOTRA

Boże,
który ze względu na swą łaskawość
wejrzałeś na błogosławionego Piotra,
apostoła swojego,
aby potrójny grzech zaparcia się
obmył najbardziej gorzkimi łzami,
przez wylanie Ducha Świętego,
dla starcia naszych grzechów
ześlij nam łzy pokuty,
abyśmy gorzko oplakiwali to,
co niegodziwie uczyniliśmy
i aby nasza gorąca prośba zjawiła się owocna przed
Twoim łaskawym obliczem,
a także [aby] przez Niego godziło nam się mieć
nadzieję
na odpuszczenie [od Tego], który wydany został za
nasze grzechy,
by nas wykupić swoją krwią,
Jezus Chrystus, Pan nasz,
Który żyje [i króluje na wieki wieków. Amen].

[DO ŚWIĘTEGO PIOTRA (II)]

święty Piotrze, książę apostołów,
 który dzierżysz klucze królestwa
 niebieskiego,
 przez tę miłość, którą Pana ukochałeś i kochasz
 i przez najłaskawsze miłosierdzie Jego,
 którym Bóg na ciebie,
 gorzko opłakującego trzykrotne zaparcie się,
 miłosiernie wejrzał,
 wejrzyj litościwie na mnie, niegodną służebnicę
 Chrystusa,
 rozwiąż więzy wszystkich moich występków
 i zbrodni,
 uzyskaj dla mnie od Jezusa łaskawego
 i dobrotliwego prawdziwą pokorę,
 miłość Boga i bliźniego, dobroć nieobłudną¹,
 łagodność,
 obyczaję dobre i uczciwe, czystość
 oraz zdrowie duszy i ciała,
 i dobry koniec oraz łaskę Trójcy Świętej bez
 końca².
 Amen.

¹ Por. 1P 1,22; 2Kor 6,6.

² Por. Kol 3,12; 1Tes 5,23.